

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

In Memoriam P. Huffnagel Pzn., M. i.

Begin Augustus leed het Natuur-Historisch Genootschap in Limburg en de Rijksopsporing van Delfstoffen een gevoelig verlies, door het plotselinge overlijden van den heer P. Huffnagel, Pzn. m. i., Districtsgeoloog bij de Rijksopsporing van Delfstoffen te Heerlen.

Gedurende ongeveer 7 jaren was de heer Huffnagel in gelijke betrekking werkzaam in het District Oost-Nederland, in welken tijd hij zich heeft doen kennen als een der bekwaamste geologen van ons land. Na beëindiging van de opsporingswerkzaamheden in dat district, werd hij op 1 Januari 1915 aangewezen als districtsgeoloog te Heerlen, ter vervanging van den heer Dr. W. C. Klein.

Nauwelijks was de heer Huffnagel in Zuid-Limburg gevestigd, of wij mochten hem reeds als lid van ons Genootschap boeken. Zijne liefde voor de natuur, zijne groote kennis op geologisch gebied en zijn aangename, joviale omgang maakten hem weldra tot het middenpunt onzer bijeenkomsten.

Geen wonder dan ook, dat de overledene bij gelegenheid der zomervergadering 1915 te Venlo met algemeene stemmen gekozen werd tot secretaris van ons Genootschap. Niet lang echter heeft de heer Huffnagel deze functie mogen waarnemen, want eenige maanden na zijne benoeming zag hij zich reeds genoodzaakt, wegens ongesteldheid, deze functie neer te leggen.

Het zoo plotseling overlijden van den heer Huffnagel, in de kracht zijner jaren, heeft allen, die hem gedurende zijn kort verblijf in ons midden leerden kennen, zwaar getroffen. De Rijksopsporing van Delfstoffen verliest in hem een bekwaam en werkzaam geoloog; het Nat. Hist. Genootschap een ijverig en trouw lid; zijne ondergeschikten een goeden chef in den vollen zin van het woord en allen, die hem nader kenden een waren, oprechten vriend.

Moge zijn aandenken bij allen, die den heer Huffnagel gekend hebben, in aangename herinnering blijven.

Hij ruste in vrede.

Maandelijksche Vergadering te Sittard op 1.1. 26 Juli.

Met den Voorzitter zijn aanwezig de heeren: Dr. v. d. Meer; W. J. Vromen; H. Paulussen; F. van Rummelen; A. van den Camp; Mr. L. B. J. van Oppen; Dr. A. de Wever; H. Schmitz S. J.; A. J. M. de Gier; A. M. Sprenger; Dr. J. Beckers; Mevr. J. Beckers-Corten.

De Voorzitter opent de vergadering en geeft 't woord aan Dr. A. de Wever, die eenige kleurvariaties demonstreert en wel:

a) Witbloemig wilgenroosje, (*Epilobium angustifolium*). Deze groeit wild in de Ardennen en zou ook hier wel eens kunnen gevonden worden. Alle witbloemige Bastaard-wederikken zijn zeldzaam. De bovengenoemde wordt ook wel in tuinen gekweekt. Wat zal 't witbloemig Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*) 'n mooie plant zijn!

b) Witbloemige Dagkoekoeksbloem, (*Melandryum rubrum*). Ze verschilt van de Avondkoekoeksbloem door afwezigheid van klierharen aan den stengel en ongebogen zaaddoostanden.

c) Rosebloemige Avondkoekoeksbloem, (*Melandryum album*). Deze is zeldzaam, maar ontstond dit jaar in sprekers tuin, alsook in den Museumtuin te Maastricht. De mannelijke plant verschilt van de normale rose Dagkoekoeksbloem door de aanwezigheid van klierharen en de vrouwelijke tevens door rechte zaaddoostanden.

Ook ontstond in den Museumtuin de kruising van Avond- en Dagkoekoeksbloem. Hierbij zijn de bloemen eveneens rose, maar de kelk is veel dikker dan bij de Dagkoekoeksbloem, terwijl er maar heel enkele klierharen aanwezig zijn. Deze bastaard is goed vruchtbaar, waarom we hem zullen uitzaaien en later de resultaten mededeelen.

d) Witbloemig Bitterzoet, (*Solanum Dulcamara*), wildgroeiend op den St. Pietersberg. De bessen zijn normaal rood en gaven bij uitzaaiing weer witbloemige planten. 't Verschilt tevens van 't gewone violette Bitterzoet door 'n korte, fijne beharing van alle deelen. Spreker meende aanvankelijk iets nieuws gevonden te hebben, doch zag later deze variëteit vermeld in den Catalogus der Alpenplanten-kweekerij van Dr. Dieck te Zöschen, onder den naam van *Sol. dulc. flore lacteo*.

e) Muskusreigersbek, (*Erodium Moschatum*), werd dit jaar aangevoerd gevonden bij den graanmolen te Hoensbroek. Aan de groote vruchten is hier gemakkelijk waar te nemen, hoe gevoelig ze zijn voor vocht. Zoodra ze, bij rijpheid, met haar vroegere stijlen van de middenzuil loslaten, beginnen de snavels zich te krommen bij droge lucht, om zich bij vochtige lucht weer te ontrollen. Door deze bewegingen worden de spitse zaden in den grond geboord, 'tgeen nog bevorderd wordt, doordat de zaden omgeven zijn door stijve haartjes, die als wechhaken werken. Niet alleen maakt 't uiterste stuk van 't snavelvormig aanhangsel een cirkelvormige beweging, maar 't gedeelte, dat onder op 't zaad zit kromt zich als 'n kurketrekker. Dit laatste gedeelte is juist gevoelig voor vocht. Men heeft van andere soorten, met nog grootere vruchten, (*Kraanvogelbek, Erodium grinum*) van deze

gevoeligheid partij getrokken en er hygrometers van gemaakt.

f) 't Glaskruid, (*Parietaria officinalis*, vorm *erecta*), eene plant, die haar naam ontleent aan hare broze, iets doorschijnende stengels. Dr. de Wever meent, dat ze toch wel meer in Zuid-Limburg moet voorkomen dan tot nu toe bekend is. Wat er wel eens voor werd aangezien was *Chenopodium bonus Henricus*.

g) Doovenetel (*Lamium?*). Deze zeldzame aanvoerlinge werd gevonden bij Spaubeek langs 't spoor. Misschien is 't 'n kruising van *Lamium purpureum* en *L. amplexicaule*. Maar ze is goed vruchtbaar.

Ten slotte laal spreker bloeiende takken zien van enkele heesters, die alhoewel ze in cultuur gemakkelijk zijn, toch nog veel te weinig in tuinen voorkomen.

1o. *Spiraea assurgens*, met tot 40 c.M. lange, los vertakte bloempluimen, met onteibare witte bloemetjes en sierlijk gevederd loof.

2o. *Budleia variabilis*, met heerlijk mauve bloemaren, die vooral bij deze variëteit (Veitschii) bijzonder groot zijn. Ze hebben een eigenaardigen geur en trekken zeer veel vlinders en andere insecten aan. Vooral op 't oogeblik, waarop de meeste bloemheesters haast uitgebloeid zijn, moest deze plant ons dubbel welkom zijn. 't Is eigenlijk 'n halfheester, die ieder jaar tot aan den grond toe kan gesnoeid worden en 'n volgend jaar beter gevulde struiken vormt, dan wanneer men ze ongesnoeid haar takken laat ontwikkelen.

* * *

De heer van den Camp deelde een geval mede van 't gewone Klimop (*Hedera helix*), waarbij in December 1915 de stengel boven den wortel werd doorgesneden en toch niet afstierf maar bleef doorgroeien en zelfs scheuten heeft gemaakt van 1½ Meter lang. De plant zit tegen de stam van 'n olm.

Men neemt aan, dat in 't algemeen bij den groep van klimplanten, waar toe 't Klimop behoort, de hechtwortels slechts dienen voor steun, terwijl de wortels, welke ze in den grond hebben, voor voedselopname zorgen.

In 't bovengenoemde geval moeten derhalve de hechtwortels de functie der zuigwortels hebben overgenomen. Misschien is dat mogelijk, doordat zich in de spleten van de schors van den olm afvalproducten hebben gevormd uil vergane bladeren, korstmossen enz. Eene andere verklaring zou men mogen zoeken in 't feit, dat de doorgesneden klimopplant wellicht met haar toptakken voeling heeft gekregen met een tweeden klimop, die aan de andere zijde van den olmstam omhoog kruipt, zoodat de hechtwortels van beide planten vergroeid zijn. Maar dan zouden in elk geval ook deze haar structuur moeten veranderd hebben, op de wijze van woekerplanten.

Spreker zal de plant nader onderzoeken en in observatie houden.

In de literatuur vindt men alleen vermeld, dat 't niet onmogelijk is, dat zulke hechtwortels wel eens de rol van zuigwortels kunnen overnemen.

* * *

De heer Vromen vertoont eenige stengels van den zeldzamen vorm van Veelbloemige Salomonszegel, *Polygonatum multiflo-*

rum, vorm „bracteatum”, die hij voor enkele weken gevonden had (zie vorig Maandblad) in 'n boschje bij Viel-Bingelrade. Er bevonden zich daar van die variëteit minstens 20 exemplaren, verspreid tusschen de gewone *P. officinale*. De heer Vromen zal trachten rijp zaad machtig te worden voor den Museumtuin.

Nog had hij een exemplaar meegebracht van de Smeerwortel (*Symphitum officinale*) met afwijkende bloemkleur. De kleur is wit met roode strepen, die tusschen de kroonslippen den kroonrand bereiken. De plant werd gevonden op betrekkelijk drogen grond bij Doenrade. Volgens Dr. de Wever hadden we hier te doen of met 'n gewone kleurvariatie, of met 'n kruising van witte met roode smeerwortel.

Pater H. Schmitz S. J. bracht ter lafel een exemplaar van *Mentha arvensis*, tusschen Sittard en Leijenbroek, bij 't z.g. casino gevonden, dat hem door de ijle groeiwijze was opgevallen. De bloemen een voor een onderzoekende, had hij nergens een meeldraad kunnen vinden en vroeg hij aan Dr. de Wever de verklaring van dat verschijnsel.

Dr. de Wever antwoordt, dat het ontbreken van meeldraden bij Labiaten geen zeldzaam verschijnsel is, maar vooral bij Thijm en *Mentha* veel voorkomt. Het onderhavige exemplaar behoort overigens tot den vrij zeldzamen vorm *M. arvensis parietarifolia*, die door naar beide uiteinden versmalde bladeren gekenmerkt is en in den regel een ijler voorkomen heeft dan de type.

Hierna volgde eene gedachtenwisseling over 't optreden van *Orobancha minor*. De verspreiding van deze woekerplant is dit jaar in Zuid-Limburg erg onregelmatig en geeft daardoor in zekeren zin biologische raadsels op. Terwijl sommige leden meenden, dat de plant meer in de krijtzone thuis was, werd van andere zijde geconstateerd, dat zij o.a. bij Sittard op vier verschillende plaatsen, zoodat op alluvialen grond, nabij de Geleen, als op löss (van den Kollberg) in aantal te vinden is.

Verder vroeg Pater Schmitz naar vindplaatsen van *Helix pomatia* buiten het krijtgebied.

Hij had deze slak opgemerkt bij Geulle en Spaubeek aan de resp. hellingen, de bekende met bosch begroeide plateau-randen; dus alweer een bewijs voor den kalkrijkdom van die terreinen.

Naar aanleiding daarvan deelde Dr. de Wever mede, dat de Wijngaardslak ook bij Nuth voorkomt, maar uitsluitend op één terrein van pl.m. 20 vierk. Meters, tusschen Nuth en Wijnandsrade.

De Voorzitter deelt mede dat hem, enkele dagen geleden, deze slak werd loegestuurd uit Heemstede (N.H.)

* * *

De heer van den Camp had meerdere korenaren meegebracht, waarop bruine rupsjes (spanrupsjes) zaten. Geen der aanwezigen kon ze determineeren. P. Schmitz zal trachten te achterhalen welke bestjes dit zijn.

Naar aanleiding der verschillende courantenberichten, die melding maakten van pogingen, welke gedaan worden, om in Z.-Limburg op meerdere plaatsen kalkbranderijen op te richten, ontpint zich tusschen de heeren van Rummelen, van Oppen, de Gier, eene geanimeerde discussie over de streken in Limburg, die hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen.

Dorcadion fuliginator.

10 Juni 1912. Een stralende zomerzon weeft gouden droomensluiers over de zwijgende moerassen rond de Roode Beek, die in zilvergroene lichtflikkeringen voortkabbelt onder het karmijnroode dak der waterbezie. Zonnedaauw, omzoomd met flonker-juweelen voehtparelen, broeiend warme sphagnum, netwerk van geel-groene draden-kussens, wuivende pluimen van bruingetopte osmunda, omzoomen de stille boorden. En hoog, hoog boven die zonne-eenzaamheid een paar wulpen, steeds cirkelend, steeds verder stijgend in blauwen etherglans en gulden zonnegloed en uitjubelend het melodieuze loflied der wondere shepping.

Dàar waren dien dag de leden van het Genootschap, welke deelnamen aan de welgeslaagde excursie in dat moerasdorado vol stille levensgeheimen en wondere verrassingen.

Dàar zagen velen voor het eerst *Arniea montana* in gouden bloei, dàar vonden wij een kikvorseh in het nooit aanschouwde zomerkleed van lonkelend staalblauw!

Dàar was het, dat een der leden mij een insect bracht, dat ik op het eerste gezicht in de halfgesloten hand voor een groote grijze spin hield, maar in de vangbuis herkende voor een boktor, die mij geheel onbekend was.

Dàar was het, dat ik voor het eerst *Dorcadion fuliginator* levend aanschouwde.

Welten-Heerlen, 1 Aug. '16.

D. F.

* *

Haast tegelijk met bovenstaand schrijven van den heer D. F. ontvingen we van den heer H. Latiers, Kerkrade, 't volgend bericht:

„In de vorige aflevering van het Maandblad lees ik dat *Dorcadion fuliginator* (boktor) in ons land het eerst gevonden is door den WelEerw. Heer P. Wilfridus Riswick O. S. B. te Merkelbeek. Mijn besehiden meening is, dat dit onjuist is. Immers gedurende eene excursie van onze vereeniging te Brunssum op den 10en Juni 1912 is mij deze boktor levend vertoond door den WelEd. Heer Mr. D. Frees en toen gevangen door eene dame van het gezelschap. Het dier zal nog wel in het bezit zijn van Mr. Frees”. *)

H. LATIERS.

*) 't Is inderdaad gelukkig nog in zijn bezit.

J. C.

* *

Uit 'n gesprek, 't welk we niet lang geleden hadden met P. Wilfridus Riswick, meenden we ons te herinneren, dat die vóór jaren al *D. fuliginator* eens 'n keer gevangen had, doch dat deze vondst nimmer gepubliceerd was geworden.

Dies wendden we ons tot hem voor nadere inlichtingen. Ziehier zijn antwoord:

Merkelbeek, 4—8 '16.

Zeer Eerwaarde Heer.

Als antwoord op uw geëerd schrijven van d.d. 3 Aug. l.l. diene het volgende:

„Reeds Juni 1911 vond ik, met eenige andere onzer paters, op excursie in de Brunssummerheide (omtrek Bauwberg), het eerste exemplaar *Dorcadion fuliginator* ♂. Toen nog nieuweling in 't vak, kon ik ondanks het vele raadplegen van verscheidende boeken het beestje niet determineeren, weshalve ik het een apart plaatsje gaf tussehen de nog niet

gedetermineerde kevers. Daar is het gebleven tot Juni 1916, toen ik weder het geluk had zoo'n exemplaar te vangen. Mijne aandacht werd nog meer opgewekt, toen eukele onzer studenten mij daarna twee exemplaren bezorgden. Na Reitters fauna germanica geraadpleegd te hebben, kwam ik tot de ontdekking, dat het een *Dorcadion* moest zijn. Om zekerheid te hebben, raadpleegde ik den ZeerEerw. pater Schmitz te Sittard, wien ik het exemplaar van 1911 (omdat dit een beetje defect was) ter onderzoeking aanbood. Bij dit onderzoek is het natuurlijk niet in zijn geheel gebleven, zoodat het exemplaar *Dorcadion fuliginator* van Juni 1911 helaas niet meer bestaat. *)

Tevens kan ik u meedeelen dat het laatste exemplaar ♂ d.d. 17 Juli '16 niet de stamvorm schijnt te zijn, maar een variatie en wel naar mijn meening *Jänneri*.

Dit, aangaande de datums van de vondst van *Dorcadion fuliginator*. Dankend voor de opmerking, verblijf ik

Hoogaachtend,

Dom. Wigfridus VAN RISWICK, O. S. B.

*) Gelukkig vergist zich Zijn Eerwaarde. De *Dorcadion fuliginator* in 1911 gevangen bestaat nog en bevindt zich, alhoewel erg gehavend, in de verzameling van Jhr. Dr. Everts te 's Hage.

Dit is, voor zoo verre bekend, de geschiedenis van *Dorcadion fuliginator* in Nederland.

Nu 't maar eenmaal vaststaat, dat 't beestje in Z. L. huist, zullen meerdere vondsten dezer boktor wel spoedig volgen en zal 't waarschijnlijk blijken, hoe ook dit diertje in Z.-Limburg weer op lange na niet zoo zeldzaam is als men uit de weinige vondsten tot nu toe zou meenen te moeten opmaken.

J. C.

Verslag der Zomervergadering

gehouden te Maastricht, op 15 Augustus l.l.

Met den Voorzitter zijn aanwezig de heeren: Dr. v. d. Meer, De Gier, Mr. Frees, J. P. Schoonhoven, J. F. C. Clerx, Dr. H. J. Beekers, Ferd. Arnoldts, Jos. Arnoldts, J. G. J. Heinink, Dr. Th. Reinhold, V. v. d. Camp, F. H. van Rummelen, Dr. A. de Wever, Dr. Ploem, F. H. Geuskens, P. Peters, J. W. Kruisselbrink.

De EdelAehtb. Heer Burgemeester van Maastricht, Mr. van Oppen, die met 't oog op 't „Openluchtspel”, 'twelk dien middag plaats vond, niet ter vergadering kon aanwezig zijn, doet, om zijne belangstelling te toonen in 't streven van 't Natuurhist. Genootschap, vóór de opening der vergadering „Acte de présence”.

Tegen half vijf zegt de Voorzitter 'n kort woord van welkom, memoreert 't vijfjarig bestaan der vereeniging en spreekt den wensch uit, dat 't Genootschap in de toekomst moge bloeien, gelijk 't gebloeid heeft in 't verleden.

Dan geeft hij 't woord aan den Secretaris, Mr. Frees, die de notulen voorleest van de wintervergadering, welke ongewijzigd worden goedgekeurd.

Hierna brengt Mr. Frees verslag uit over het jaar 1915.

VERSLAG OVER HET JAAR 1915.

„Ondanks den drang der buitengewone tijdsomstandigheden, tengevolge waarvan menige vereeniging in den lande een kwijnend bestaan leidt, mag met

grote dankbaarheid geconstateerd worden, dat het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg steeds toenam in groei en bloei. Waarlijk, indien het gerechtigd ware een wapenschild te voeren, zou daarop mogen prijken „semper crescendo”. Immers het aantal leden neemt voortdurend toe, het Museum wordt steeds uitgebreider en verrijkt met tal van natuurhistorische schatten, de Botanische Tuin bevat steeds meer exemplaren van onze unieke Limburgsche flora en vormt in sommige maanden van het jaar een waar lusthof voor kenner en leek, en bovenal zij een woord van hulde gebracht aan onze leden, die door hun warme belangstelling, hun trouwe opkomst op de vergaderingen, hunne vele mededeelingen en bijdragen in het Maandblad, zoo voortdurend blijken gaven, dat de welvaart van het Genootschap hun steeds ter harte ging.

Slaan wij thans een blik terug op hetgeen in 1915 is voorgevallen.

In het Bestuur kwam eene verandering, doordien de heer Giljam, wegens vertrek naar elders, genoodzaakt was het Secretariaat neer te leggen. In zijn plaats werd benoemd de heer Huffnagel, districtsgeoloog te Heerlen, die echter zeer spoedig wegens gezondheidsredenen ontslag moest nemen, en opgevolgd werd door ondergeteekende, die het zich tot een voorrecht rekent om heden, den dag van het Iustrum van het Genootschap, weder als Secretaris het Jaarverslag te kunnen uitbrengen.

Een weemoedig woord zij hier gewijd aan de nagedachtenis van den heer Huffnagel, wiens droevig versehiden, enkele weken geleden, het Bestuur diep heeft getroffen.

Naast het Bestuur werd ingesteld eene commissie tot beheer van het Museum en den Tuin, kortweg genaamd de Museum-commissie, waarin behalve de Bestuursleden v. d. Meer, Sprenger en de Wever de H. H. Swart, Keuller en Scholth zitting namen.

Het Leden-aantal bedroeg op 31 Dec. l.l. 232 gewone leden, 2 juniores, 21 buitengewone leden en 4 begunstigers, totaal 259. Deze cijfers bedroegen voor 1914 respectievelijk: 236, 2, 12 en 0, totaal 250.

Op 26 Juli 1915 werd te Venlo de Algemeene Zomervergadering gehouden, waaraan verbonden werd een zeer interessante excursie naar het misiehuus te Steijl en het Rosarium van de heeren Leenders. Van een en ander komt het uitvoerige verslag voor in Maandblad no. 8.

Op 18 November 1915 werd te Heerlen de Algemeene Wintervergadering gehouden, waarvan het verslag zich bevindt in Maandblad no. 12.

In den loop van het jaar werden 6 maandvergaderingen gehouden, welke steeds gemiddeld door een twintigtal leden werden bezocht en waarin tal van onderwerpen op zoologisch, botanisch en geologisch gebied werden besproken, voordrachten met of zonder lichtbeelden werden gehouden en merkwaardige planten, dieren of gesteenten werden vertoond. Wij zijn er van overtuigd dat, indien de spoorwegaansluitingen gunstiger waren, het bezoek onzer leden op deze werkelijk hoogst interessante maandvergaderingen nog veel talrijker zou zijn.

De publicaties van het Genootschap waren belangrijk.

Het Maandblad bood telkens rijke stof op allereerste natuurhistorisch gebied. Allerlei merkwaardige vondsten werden er in medegedeeld, degelijke wetenschappelijke betoogen geleverd.

Ondoenlijk zou het zijn hier eene bloemlezing er uit ten beste te geven: het geduld der aanwezigen zou op een al te zware proef worden gesteld!

Het Jaarboek 1915 is ditmaal iets bijzonders. Behalve de ledenlijst en de beroemde lijst van wildgroeiende en gekweekte planten in Zuid-Limburg van onzen voortreffelijken botanist Dr. de Wever, bevatte het niet meer of minder dan het mierenboek van den vermaarden myrmicoloog Pater Schmitz. Is het eigenlijk wel noodig om hier uit te wijden over dat praechtwerkje, dat een schitterende pers heeft en waarvan de exemplaren bij honderdallen met graagte gekocht worden? Het ware uilen naar Athene dragen! Maar zeker geloof ik dat de bekwame schrijver van „De Nederlandse Mieren en haar Gasten” zelf gesmuld heeft bij de samenstelling van zijn boek!

Ten gerieve van de Leden wordt voorts een Catalogus uitgegeven van de Bibliotheek. Wanneer men het aantal titels zelfs maar vluchtig doorziet, zal men moeten bekennen, dat in die vijf eerste jaren een respectabele boekerij alreeds is samengebracht.

En zoo kunnen wij aan het slot memoreeren, dat, dank zij den steun van Provincie en Gemeente, de samenwerking en belangstelling der leden en de goede zorgen van het bestuur en in het bijzonder van onzen Voorzitter, het jaar 1915 voor ons genootschap is geweest een jaar van voorspoed en welvaart!

Na dank gezegd te hebben aan Mr. Frees, voor de wijze waarop hij zich van 't Secretariaat kwijt, geeft de Voorzitter het woord aan den Penningmeester Dr. v. d. Meer, die ter tafel brengt de exploitatierekening 1915 en de begroting 1917 met toelichting als bijdrage.

EXPLOITATIEREKENING OVER 1915.

Inkomsten.		Uitgaven.	
Voordeelig saldo over 1914	f 10 865	Drukken Jaarboek 1914	f 275 60
Contributies en vrijwillige bijdragen	628 95	Maandblad 1915	225 99
Subsidie der Prov. Staten van Limburg	200 —	Inningskosten der contributies enz.	14 85
Toevallige baten	2 19	Zaalhuur v. vergaderingen	8 75
		Bijdrage aan de museum-commissie	300 —
		Frankeerkosten	425 —
		Voordeelig saldo	16 39
Totaal	f 842 005	Totaal	f 842 005

Aldus goedgekeurd tot een bedrag aan inkomsten en uitgaven van acht honderd twee en veertig gulden en 1/2 eent.

De Commissie tot nazien der rekening en verantwoording van het beheer van den penningmeester.

W. PAULUSSEN.
H. DE WEVER.

Het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg,

Jos. CREMERS, Voorzitter.
D. FREES, Secretaris.

ONTWERP-BEGROOTING DER EXPLOITATIE OVER 1917.

Inkomsten.		Uitgaven.	
Contributie en vrijwillige bijdragen	f 650 —	Nadeelig saldo 1916	f 200 —
Subsidie der Prov. Staten van Limburg	200 —	Drukken Jaarboek 1916	350 —
Opbrengst verkoop „Mierenboekje”	130 —	Maandblad 1917	200 —
		Bijdrage aan de museum-commissie	200 —
		Kosten van inning, vergadering enz.	30 —
Totaal	f 980 —	Totaal	f 980 —

TOELICHTING TOT DE EXPLOITATIEREKENING 1915 EN DE BEGROOTING 1917 VAN HET NATUREHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Exploitatierkening 1915.

Eene toelichting hierbij behoeft wel niet gegeven te worden: de groepeerings van inkomsten en uitgaven onder de verschillende hoofden is direct uit het overgelegde kasboek op te maken.

Alleen dient vermeld, dat de bijdrage aan de Museum-commissie fl. 100.— meer heeft bedragen dan het Provinciaal subsidie.

Daartegenover staat dat het eerstontvangen subsidie der Prov. Staten, ten bedrage van f 300.—, in het jaar 1914, gebruikt is om het groote nadeelge saldo, ontstaan door de buitensporige rekening van „Floralia” over 1913, te dekken.

Het voornemen bestaat deze fl. 300.—, weer aan het Museum te goeder le doen komen uit inkomsten buiten het provinciale subsidie.

Over 1915 kon aldus fl. 100.— worden afgedragen.

Begrooting 1916.

Hierbij dient het geraamde nadeelge saldo 1916 à fl. 200.— te worden toegelicht.

Tengevolge van een besluit van het Bestuur is het Jaarboek 1915 aanzienlijk grooter dan de beide vorige, hetgeen veroorzaakt is, doordat het belangrijke werk van den Z.E. Pater H. Schmitz, S. J., over „de Nederlandsche Mieren en haar Gasten”, in zijn geheel in dit jaarboek is opgenomen.

Het Bestuur heeft dit besluit ten uitvoer gebracht in de hoop dat door maken en verkoopen van overdrukken van dit werk, binnen twee jaar de meerdere kosten van het jaarboek 1915 zouden zijn ingehaald.

Aangenomen wordt hierbij, dat gedurende 1916 de verkoop der overdrukken eene zoodanige zal zijn, dat het nadeelge saldo over dat jaar niet grooter worden zal dan fl. 200.— en dat de verkoop in 1917 de rekening weer zal doen sluiten.

Rekening en begrooting worden door de vergadering goedgekeurd, terwijl de Voorzitter aan Dr. v. d. Meer lof brengt voor zijn accuraat beheer.

Vervolgens leest Dr. v. d. Meer een door den heer Swart opgemaakt verslag van de Museum-Commissie voor, 't welk aldus luidt:

VERSLAG MUSEUM-COMMISSIE.

Dit verslag behelst alleen de werkzaamheden en gebeurtenissen van Juli 1915—Juli 1916 en wel:

e. wat betreft de verzameling van dood materiaal: vogelverzameling, herbaria, geologieverzameling;

d. wat aangaat het levend materiaal: schildpadden, hazelmuizen en tuin;

c. de bibliotheek, waarbij de schenkingen van boeken;

b. bestemming van zalen in het gebouw;

a. de geschiedenis der commissie zelf, niet altijd in het gebouw aanwezig, dus moeilijk onder d te brengen.

a. Om met de commissie zelf te beginnen, worde meegedeeld, dat de heer Huffnagel, sinds overleden, verleden jaar zomer de geologie zou gaan behandelen, maar door aanhoudende, ernstige ziekte verhinderd bleef en in November vervangen werd door den heer Keuller e. i.

De heer H. de Wever is verleden jaar tot bestuurslid van het Genootschap benoemd, werd toen officieel bibliothecaris, heeft, nadat hij de bibliotheek reeds van te voren in orde gebracht had,

deze dit jaar verder verzorgd tijdens veel andere museumbezigheden, is ook dit jaar als vroeger penningmeester van de museumcommissie geweest en heeft — het is aan ieder bekend — als lid museumcommissie bedankt.

De heer Sprenger zorgt voor den tuin, de heer Scholth e. i. voor het gebouw, de secretaris der comm. voor de verzameling van het doode materiaal, behalve voor de geologie, die de heer Keuller behandelt, terwijl de voorzitter, Dr. v. d. Meer, na het vertrek van den heer De Wever ad interim zorgt voor de geldmiddelen, de bibliotheek niet de daaraan verbonden verzending en de levende have, t. l. de dieren.

b. Het gebouw stond dit jaar sterk in het teeken der wijzigingen. Veel veranderd en verbeterd.

Resultaat: 1. De vergaderzaal naast den tuin in 't oude geologielokaal, waarin opgehangen de portretten van Limb. groote mannen, gedeeltelijk naar kleine photo's vergroot door een broeder van den heer De Wever, alle ontvangen door bemiddeling van den Genootschaps-voorzitter; 2. De groote zaal ingericht als geologie-afdeeling, daarin geplaatst twaalf platte kasten ad ± f 200.—; 3. Een der bovenzalen voor de verzameling H. De Wever. Deze bevat nog de vogelverzameling van wijlen den vader der heeren De Wever en een brillante schelpenverzameling van vondsten uit de geheele wereld — in dit jaar hier gekomen. — Ook is dit voorjaar tentoongesteld geweest een rijke verzameling van tropische vlinders en een groep exotische kevers, die door den heer De Wever weer teruggenomen werden, om nader te verzorgen, doch zich thans weer in 't Museum bevinden. Eveneens werd in deze zaal door den heer de Wever 't portret aangebracht van wijlen zijn vader; 4. De zaal met den cementvloer is geheel gerestaureerd en ingericht voor opgezette dieren en het levend dierenmateriaal. De kasten uit de groote zaal werden vertimmerd en hier geplaatst; 5. In de bibliotheekkamer zijn opgehangen een kaart van Nederland en antieke platen in lijst van 't inwendige van den St. Pietersberg, een cadeau van Mr. Haex uit Heerlen.

De restauratie van het gebouw kan worden voortgezet, omdat de Gemeente Maastricht daar eene som geld voor heeft uitgetrokken.

c. De bibliotheek was reeds door den heer De Wever geordend vóór verleden jaar zomer, en is dit jaar door den bibliothecaris in drie groepen gedeeld, er is een catalogus daarvan door hem gemaakt. Deze is aan de leden gezonden. Dit jaar zijn o. a. ontvangen een partij boeken van de heeren Gilissen van St. Pieter en Ingenieur Blankevoort. De laatste schonk daarbij een door hem vervaardigde groote mijnenkaart, opgehangen in de groote zaal. De heer J. Nypels schonk een gedenkboek van de landbouwtentoonstelling 1913 in Den Haag. Ook komen dit jaar o. a.: in de periodieken van Wageningen's Hoogere Landbouwschool, de Levende Natuur, waarvan alle vroegere jaargangen door den Genootschapsvoorzitter aan het Museum zijn cadeau gedaan en dit jaar gebonden zijn. Aangevraagd is o. a. de Groote Geologische Atlas van Staring aan het Rijk, maar de Minister heeft bericht, er geen meer in voorraad te hebben. Wie van de leden bezorgt deze atlas? Door den heer Keuller werd een geologische atlas aan de bibliotheek afgestaan.

d. De levende dieren zijn alle bezorgd door of ten minste door bemiddeling van den Genootschapsvoorzitter. De schildpadden kregen verleden zomer den grooten steenen bak door bemiddeling

van den heer Schoth, dit voorjaar een handigen zinken bak met toebehooren van den heer H. De Wever. De kleinste schildpad is 28 Febr. l.l. gestorven en op spiritus geconserveerd. De kleine hazelmuizen — dit jaar gearriveerd — zijn nog altijd gezond. Zoo ook de reeds oude logé's, de landsalamanders.

De tuin eischt voortdurend zorg. Tegen eene vergoeding van f 50.— 's jaars werkt daarin geregeld een tuinman, onder toezicht van den heer Sprenger. Behalve dat hij — de tuin — een bekoring is voor het oog, door de smaakvolle aankleding — men denke aan eenige groeibedden van mooie wilde planten — voldoet hij ook aan zijne bestemming, om, door het bloeien van de meer zeldzame wilde planten in Limburg, aan de leden en andere bezoekers een beeld van Limburg's bijzonderheden op floristisch gebied te verschaffen. Vooral de Ranunculaceëen, Violen, eenige Orchideeën en niet te vergeten de Varens, de trots des heeren Sprenger en z'n eigen kinderen, zijn daar gelukkige voorbeelden van. Onnoodig eigenlijk te melden, dat de groote florist van Limburg de aanbinger is van bijna al de nouveauté's in den Museumtuin. De vijgestruik, die ook al in 't wild in Limburg groeide, komt niet van Dr. De Wever, maar weer van diens broer, den Pastoor van Heer. Tal van bordjes zijn door de aardewerfabriek de Céramique reeds binnengekomen. De heer Sprenger verlangt steeds naar meer. Spijtig, dat de kosten zoo oploopen, doch het is een aankoop voor altijd.

Kort geleden is muur en poort van den tuin nog eens in extra staat van verdediging gebracht.

e. Ten slotte het museummateriaal in den meer engeren zin, in den gewonen zin van het woord.

De geologie, waarvan reeds lang bekend het groote, schitterende krijtfossiel en de keurige verzameling van den heer Klein, is verrijkt: 1. met een heele verzameling boommonsters uit Valkenburg en Hoensbroek, aangeboden door den Burgemeester van Heer; 2. met enkele mergelblokken uit de buurt van Valkenburg, gezonden door den architect Sprenger; 3. met diluvium fossielen uit Swalmen, door bemiddeling van Dr. v. d. Meer; 4. met gedeetermineerde carboonfossielen, geschonken door Dr. Jonkmans; 5. met carboonfossielen van de Staatsmijn-opsporingsdienst afkomstig, waarbij een bruinkool-boomstam, en met enkele kleinere zaken. Dit alles moet nog nader geordend worden en geëtiketteerd.

De spiritus-preparaten werden dezen zomer vervaardigd door een preparator op kosten van de museumkas.

De dierenverzameling is geëtiketteerd, maar overigens — hoewel klein! — dit jaar slechts aangevuld met een rosse grutto van den heer Alph. Hollman te Maastricht, terwijl door de commissie aangekocht zijn van jagers, twee wespdierven, ♂ en ♀, beiden zeldzame roofvogels; een kwartelkoning (spriet of griet of schrick of wachtelkoning) en een sneeuwgorz. Een ♀ sperwer, door Rector Cremers gestuurd, en een zwarte rat van Dr. v. d. Meer zijn door de preparators verknoeid, zoo ook een ekster van den heer Hollman.

De insectenverzameling, door onzen beroemden zoöloog Pater Schmitz beloofd, is nog niet gearriveerd.

Bij e een bescheiden woord. Erkennende, dat dieren vangen in het algemeen ontzaglijk veel moei-

lijker is, dan planten vinden, vraagt de commissie om mannen, als de lepidopteroloog Cremers, welke die prachtverzameling Limburgsche vlinders naar het museum bracht, om mannen die uit visschen gaan op visschen! — slechts één visch en nog niet eens een echte, n.l. de negenpoog (= lamprei of prik) kwam verleden maand in het museum en wacht op een passende flesch —, vraagt de commissie naar keverjagers, die haantjes verzamelen, snuittorren zoeken, bokkevers trachten te verrassen, die bij het ompspitten van den grond keverlarven tegenkomen; vraagt de commissie aan de gelukkige bezitters van vogelverzamelingen in Limburg om enkele zeldzame exemplaren, die dan toch den naam blijven voeren van den eigenaar, terwijl de commissie ook hoopt op mollusken, dus mossels en slakken, waarvan de laatste, alleen levend ontvangen, geprepareerd kunnen worden en die in zoo grooten getale uit Limburg naar Holland zijn gezonden.

Zijn er geen zoölogen, buiten op het land woonachtig, die het knaagdierenrijk kunnen aanbrengen, zooals al weer Rector Cremers verleden jaar voor vele vleermuizen en daaronder de zeldzaamste en voor enkele spitsmuizen heeft gezorgd? Wanneer krijgt het museum een fluwijn, de Limburgsche „vuur" en — een boommarter? Wie legt zich onder de groote en kleine landbezitters toe op het verzamelen van sprinkhanen en krekels, wantsen, groote heeren en juffers, de mieren uit het mierenbockje, hommels, wespen, bladwespen en hare respectieve ontwikkelingsvormen, de steeds meer beroemde groep der Diptera, kokerjuffers, zoo mooi op vloeistof te bewaren? Trouwens vele series dieren zouden zoo uitstekend bewaard zijn in spiritusbuisjes en toch duidelijk te zien voor den bezoeker — vaak beter dan gedroogde exemplaren.

Een spinnenverzameling is reeds beloofd. Dat zij komt.

Bij e is meer genoteerd, dan een verslag betaamt. Dit heeft slechts op te geven, wat gebeurd is. Daaraan is streng de hand gehouden, voorzoover a, b, c en d betreft. Maar de commissie heeft de vrees niet kunnen onderdrukken, dat Limburg's fauna — wellicht bijna even interessant als Limburg's flora — door de Genootschapsleden vergeten wordt.

Naar aanleiding van dit verslag doet de Voorzitter nog eens uitkomen, hoe 't Nat. Hist. Gen. redenen te over heeft, om over de behaalde resultaten tevreden te zijn, óók wat betreft 't faunistisch gedeelte.

't Is, zegt hij, onmogelijk om in ettelijke jaren de gansche Limburgsche fauna in 't Museum tegenwoordig te zien.

Tegen nutteloos uitmoorden en uitroeien van dieren moeten wij waken en zooveel doenlijk atléén beestjes in ons museum onderbrengen, welke ons toevallig in handen komen; jachtmaken op dieren moet ons verre blijven!

Wegens de „vacature bibliothecaris" bleef 't verslag der boekerij achterwege.

Dit verslag was trouwens overbodig, omdat de catalogus, onlangs verschenen, genoegzaam aantoonde, hoe de boekerij steeds vooruitgaat.

De Voorzitter hoopt dat er in de toekomst meer boeken zullen aangevraagd worden dan zulks in 't verleden 't geval was.

De H. H. Cremers en Blankevoort, die als bestuursleden periodiek moesten aftreden, wor-

den als dusdanig bij acclamatie herkozen.

Den heer de Wever, die als bestuurslid ontslag heeft genomen, kunnen we, zegt de Voorzitter, niet missen."

Dit wordt door alle aanwezigen ten volle beaamd.

Daarom wordt de heer de Wever met algemeene stemmen in zijne functie gehandhaafd.

Punt 8 der vergadering, n.m.l. „bepaling Wintervergadering" wordt overgelaten aan het Bestuur.

De heer Schoonhoven demonstreerde een vogelnest met eieren; er ontspan zich 'n discussie over de vraag of 't een merel nest, dan wel 't nest van 'n andere lijstersoort zou zijn; de meesten hielden 't voor 'n merel nest.

Welwillend werd 't door den heer Sch. afgestaan aan 't Museum.

Merkwaardige boomen.

Verzochten we verleden jaar in ons Maandblad de belangstelling voor 'n paar oude eiken- en lind-boomen, die, alhoewel van alledaagsche soort, imponcerden door hoogen ouderdom — thans willen we de aandacht vestigen op enkele uitheemsche boomsoorten in oude parken of particuliere tuinen in ons gewest, welke uitmunten door groote zeldzaamheid en tevens mooi gevormde, eerbiedwaardig oude exemplaren vertegenwoordigen.

We bepalen ons tot oude uitheemsche boomen; jonge dito boom- en heestersoorten kan men overal genoeg vinden; te kust en te keur zijn ze voor geld verkrijgbaar.

Bovendien zijn zulke uitheemsche boomen in hun jeugd alleen voor botanieci aantrekkelijk.

Goede kennissen hebben 't me vaak kwalijk genomen als ik hen, ter beschouwing van dergelijke planten, 'n verre tocht liet maken. Ze vonden die kleine vreemdelingen, vergeleken bij onze inheemsche reuzen-eiken en -linden, als 't ware onnoozele karikaturen.

* *
*

De eerste vreedende plantengroep, waarin we echte boomen aantreffen, is die der *Gingkoaceae*.

In vroegere tijdperken was 't 'n lalrijke familie, die over 't heele noordelijke halfrond leden telde.

De vele fossiele afdrukken in 't tertiair zijn er nog immer om zulks te bewijzen.

Tegenwoordig is over de heele wereld, als eenige representant meer over in China en Japan: de *Gingko* (*Gingko biloba* L.)

Hier van bevindt zich 'n mooi exemplaar in 't park der Proostdij te Meersen.

't Is 'n zeer oude ± 25 Meter hooge boom, met kaarsrechten stam en afwisselend geplaatste, horizontale, hier en daar iets overhangende takken, die een pyramidale kroon vormen.

Opvallend zijn vooreerst de cylindrische, naar beneden gerichte uitwassen aan stam en takken, die bij jongere boomen ontbreken. Hun beteekenis is onbekend, wat trouwens van zulke herinneringen aan lang vervlogen tijden ook wel te verwachten moet zijn.

Geen enkele boom of struik in ons klimaat heeft zulke waaivormige bladen als de *Gingko*. Sommige zijn van boven in 't midden min of meer diep gespleten, andere hebben alleen gekerfde randen; steeds bezitten ze waaivormig gerangschikte nerven.

Hierbij komt nog, dat de boom tweeërlei takken met tweeërlei bladeren voortbrengt, n.l. langloten

met langgesteelde en verspreid staande bladeren, en kortloten met kleinere, in schijnkransen geplaatste bladeren. Deze laatste takken groeien in 3-4 jaar nauwelijks 2 cM., maar zijn bestemd om de bloemen en vruchten voort te brengen.

Deze boomsoort is tweehuizig; 't eene individu ontwikkelt alleen mannelijke bloemen, welke bestaan uit 2-3 cM. lange smalle katjes; 't andere alleen vrouwelijke, twee heel kleine groene knopjes aan één steeltje. Voor zoover we weten hebben we in Zuid-Limburg nergens vrouwelijke *Gingko's*. De vruchten, die we in 't Museum te Maastricht ter bezichtiging geplaatst hebben zijn afkomstig van Slikkerveer, waar mannelijke en vrouwelijke boomen naast elkaar staan.

Ze lijken veel op gele mirabelpruimen aan 'n langen steel. Zelden zijn er twee vruchten aan één steel, omdat ééne in den regel mislukt!

Ze hebben een onaangename, ransen geur en smaak, bevatten veel olie en een steenkern ter dikte van een kersepit.

Geroosterd worden ze in Japan veel gegeten.

Om spoedig rijpe vruchten te oogsten zou men in een onzer parken een vrouwelijken tak op een mannelijken boom kunnen enten, iets wat gemakkelijk lukt.

Interessant is ook, dat de bladeren dezer boomsoort zoo gauw hun lichtgele herfsttint krijgen en in 'n paar dagen maar totaal afvallen.

Nog moeten we even 'n variëteit van deze boomsoort vermelden, met uitsluitend overhangende takken.

De meesten onzer zullen wel den parapluievormigen *Gingko* gezien hebben in 't Stadspark te Maastricht.

Welnu, dat is zoo'n variëteit.

Maar wie 'n prachtexemplaar wil zien, vrage even aan Dr. Rombouts verlof 'n kijkje in diens tuin te nemen.

Aan dit zeer oude, vrijstaande exemplaar, valt eerst recht 't karakteristieke van dezen vorm op!

De stam heeft op 1 Meter boven den grond ruim twee Meter omvang, terwijl de heele boom nauwelijks 8 Meter hoog is.

Onze Rijksarchivaris, de heer Flament, deelde ons mede, dat deze boom in den Franschen tijd door G. J. Colpin, destijds adjunctmaire en lid van den Conseil de l'arrondissement de Maastricht, direct van uit Japan werd medegebracht en toen in genoenden tuin geplant is.

Het boompje in 't Stadspark zou er een afzetsel van zijn. De eerste invoering van den *Gingko* in Europa dateert ongeveer van 1754; toen werd hij n.l. overgebracht naar Engeland. In 1788 kwam hij in Frankrijk, tegen enorm hooge prijzen (*arbre aux quarante écus!*). In ons land zou hem reeds in 1735 niemand minder dan Linnaeus en wel te Harderwijk in den toenmaligen botanischen tuin aldaar geplant hebben.

In zijn vaderland vindt men van deze boomsoort oeroude vertegenwoordigers. De *Gingko* wordt er als heilig beschouwd, van staalswege beschermd en veel in de buurt van tempels en graven geplant.

Mannelijke en vrouwelijke boomen zouden, volgens den bekenden coniferenkundige Beissner te Bonn, niet van elkaar in habitus verschillen. Hieromtrent zou echter verwarring bij onze botanieci ontstaan zijn, omdat boomen door stekken voortgeplant, nooit zoo regelmatig groeien als die, welke uit zaad gewonnen worden.

Maar wij ontvingen toch van den heer L. Springer, tuinarchitect te Haarlem, eene foto van de boomen van 't landgoed Slikkerveer, die 't verschil in stand der takken bij de verschillende geslachten duidelijk in 't oog doet vallen.

't Al of niet bestaan van dit verschil blijft derhalve nog niet geheel opgelost.

* *

Ook op 't gebied van **Coniferen** hebben we in Zuid-Limburg nog wel enkele merkwaardigheden.

Zoo kan men b.v. bij 't kasteel Bethlehem 'n praehligen ouden, geïsoleerd staanden boom zien van de Moerascypres (*Taxodium distichum* Rich.)

De wecke, donzige, frischgroene naalden doen op 't eerste gezicht den boom uitzien alsof hij 'n loofboom ware, maar de kransvormige rangschikking der takken verraadt dadelijk z'n coniferenaard.

Vruchten schijnt de Moerascypres bij ons maar zelden voort te brengen; doch als hij zulks doet, kiemen de zaden der kegelvormige vruchten niet.

De fijne naalden staan in twee rijen kransvormig om de dunne twijgjes. Ze vallen in den herfst af, doch even te voren verkleuren ze nog eigenaardig bronsachtig bruin-geel; haast nergens anders wordt 'n dergelijke herfstkleur waargenomen. Op dat oogenblik steekt de boom sterk tegen de omgeving af.

't Afwerpen der naalden geschiedt op 'n andere wijze dan bij loofboomen en zelfs bij de meeste andere kegeldragers.

Zooals de meeste boomen vormt ook de Moerascypres langloten, die blijven doorgroeien en voor den lentegroei zorgen, en kortloten, waaromheen de naalden zitten. Deze kortloten vallen in den herfst met de naalden er aan, af.

De schermvormige kroon wordt gedragen door een artistieke kegelvormigen stam met vezelige schors, die tusschen de schilfers een bruinroode kleur laat doorschemeren.

Men vergeet niet even in den omtrek van den boom te kijken. Aan den rand van den vijver, in wiens buurt hij groeit, steken dikke knobbels boven den grond uit, waaraan wel eens gekapt werd, omdat een tuinman ze voor oude heesterstronken hield. Als men 't gras en de aarde wat verwijderd ziet men dat deze uitwassen behooren bij de wortels van den cypres en met eenige moeite kan men constateeren, dat de dikke hoofdwortels ter plaatse even boven den grond uitkomen, om plotseling weer naar beneden te buigen, zoodat we dan knievormige knobbels krijgen. Zoo'n eigenaardig gevormd worteldeel brengt nooit bladloten of takken voort. 't Dient alleen om den wortels gelegenheid te geven zuurstof op te nemen.

Slechts daár waar dit noodzakelijk voedsel verhindert wordt toe te treden maakt de boom dergelijke „pneumaloforen”. Vandaar dat ze bij 't exemplaar te Bethlehem aan den anderen kant in 't gazon niet of weinig te zien zijn.

Deze knievormige uitstulpingen zijn van binnen

hol en, waar ze in vreemde landen meer dan één Meter hoog kunnen worden, gebruikt men ze daár wel eens als bijenkorven.

Toch houdt deze boomsoort wel van vocht.

In haar vaderland, Noord-Amerika, vormt ze uitgestrekte moerasbosschen. Wordt de bodem te droog of te nat, dan gaan de boomen kwijnen.

De moeras-cypres te Bethlehem heeft 't hlijkbaar naar z'n zin. Hoe oud hij precies is, wist de eigenaar ons niet te zeggen, maar daar de stamomvang op één Meter boven den grond 3.80 M. bedraagt, mag men hem veilig meer dan honderd jaren geven.

In Noord-Amerika komen er voor van 46 Meter hoogte op 10 Meter stamomvang.

De Moerascypres kan voorzeker 'n respectabelen leeftijd bereiken; opgaven echter van duizend jaar en meer berusten meestal op overdrijving.

Zijn hout moet buitengewoon duurzaam en taai zijn.

A. DE WEVER.

Aanwinsten voor de Boekerij.

J. H. F. Kohlbrugge. — Die Verbreitung der Spermatozoiden im weiblichen Körper und im befruchteten Ei, mit 21 Figuren im Text. Sonder-abdruck aus dem Archiv für Entwicklungsmechanik der Organismen, XXXV Band, 2 Heft, 26 November 1912. (Jos. Cremers).

W. Kobelt, Professor Dr. — Die erdgeschichtliche Bedeutung der lebenden Najadeen. Sonder-abdruck aus den Verhandlungen des Naturhistorischen Vereins der preuss. Rheinlande und Westfalens, 65 Jahrg. 1908. (Idem).

Konrad Fischer, Seminarlehrer in Trier. — Die Flussperlmuschel (*Margaritana margaritifera*) in den Bächen des Hochwaldes. Sonder-Abdruck aus den Verhandlungen des naturh. Vereins der pr. Rheinlande und Westfalens, 64. Jahrg. 1907 (Idem).

Fr. Büttgenbach, Berg-Ingenieur. — Der erste Steinkohlenbergbau in Europa. 1908. Verlag von Ignaz Schweitzer in Aachen. (Idem).

D. J. van der Ven. — Het wondere leven der paddestoelen. Met 80 fotogr. natuuroptnamen.

Dr. C. Willemse. — De Reptilien van Nederland. (Overdruk „Levende Natuur”, afl. 7, jaarg. XXI.)

Bericht.

Allen leden, die geen convocatie-biljet hebben ontvangen voor de Algemeene Zomervergadering van 15 Augustus j.l., worden beleefd verzocht hiervan kennis te geven aan den Secretaris.

Officieel.

Nieuwe leden van het Nat. Hist. Genootschap: D. J. van der Ven, Amsterdamsche weg 50, Arnhem; Dr. Th. Reinhold, wnd. Geoloog bij de Rijksopsporing van Delfstoffen, Heerlen; Louis v. d. Heiden, Kassier, Sittard; J. G. J. Heinink, Leeraar St. Jos. Gest., Valkenburg; Mejuffr. G. Raab, Wilhelm. II Singel, Roermond.